

مدیری: جلال ساھر

اداره خانہ

استانبولہ نور عثمانیہ
جادہ سند، ۴۰ نومبر ولی
«تورک یوردی»

نخستہ ۱۰، روز ۱۳۲۹

خلفہ درغزو

هفتہ دہر، نورن یوردی، طرفین عیقاہر

یل: ۱ صانی: ۱۴

بیلافی

عثمانلی مملکتی ایچون ۱۲ غروش
روسیه و عجمستان ایچون ۲ روبلہ
باشقہ مملکتلر ایچون ۵ فرانق

صایبسی ۱۰ پارہیہ

«خلفہ درغزو» نلک رائسی بازیمیلری

یاواش گیریدگه ، صارتلاشمغه مجبور اولمشدر . او حالده تورک خلقياتی تدقیق ایدرکن بو انحطاط حادثه لری ده تدقیق اولوغنی اقتضا ایدر . خلقيات سکنرمیخته تفریق اولونه بیلیر : خلق تشکیلاتی ، خلق فلسفه سی ، خلق اخلاقیاتی ، خلق حقوقیاتی ، خلق بدبعیاتی ، خلق لسانیاتی ، خلق اقتصادیاتی ، خلق قیمیاتی .
 بو مبحثلری برر برر تدقیق ایده جگنر .

کوک آلب

کوچوک حاکمه

دوگون

محمد چاووش کومیزک اولدو بجه حالی ، واقعی یرنده آغالرنددر .

سکر سنه قدر طرابلس غربده عسکرلک ایتیش . بلوکنک ضابطی محمدی اوقوش ، یازدرمش ؛ چاوو- شلغه قادر چقمش ، ایشته چاووشلینی یونددر ، آغیردر ، حالا بر عسکر قادار وقارلیدر کورگوسی ده چوقدر کویده چوق وقت حکومت ایشلرینی اوکا دانیشرلر . کنیدیسی عسکرده ایکن والده سی نولدی ، باباسی قاهرلندی یا قافله دوشدی ؛ او اوجاق سکر سنه ایچنده عادتاسوزر گپی اولدی . محمد چاووش عسکردن گله جگی گونلر باباسی ده نولمشدی . ترلا ، چایر ، چیفت ، چوبوق ، اولی اولان ایکی قیز قرداشله کندی آراسنده بولوندی . آینه پک آز برشی گچمش ایدی . او او آرتق طاغیلدی ، سوندی . محمد چاووش عسکرلکده معاشندن ، تاینندن پارا آتیرمش ؛ مملکتده دوندیگی واقته ده اون معاش ویرمشلر ؛ بوپاره ایله ایشینی اولدجه یوننه قویدی ، جفت چوبوق دوزدی ، جفتجیلک ایچون یازمش بر طاقم کتابلر گتیرتدی ، اونلره باقدی چالیشدی . ایکی سنه سوکرا کویده اک آز طوبراقه ، اک چوق قازانان محمد چاووش اولمشدی . محمد چاووش ایکی سنه سوکرا

بو تاریخی وقعه حالا قره مان روملرینک تورکجه دن باشقه بر دیل بیلیمه لرینی پک گوزل ایضاح ایدر . عثمانی تورککرینک آز زمانده شوکتی بر سلطنت قورمه لری حکومتک خلق سچمه لری آئنده اولسندن ایدی . اوزمان اندرون هایون ، عجمی اوغلانلر قشله سی ، پاشا داتره لری نامنده اوچ عملی مکتب واردی . بو مکتبلرده عرب ، یاخود عجمک تحریری علملری ده گیل ، - اوینور تورککرینک سیاسی واجتماعی تجربه لردن متحصل شفاهی عرفانلری تطبیق - تدریس ده گیل ! - ایدیلریدی .

ایشته لالا شاهین پاشالر ، فرهاد پاشالر ، اوز دمییر اوغلی عثمان پاشالر سلطوره ده گیل صدورده بولونان بو خلق عرفانیله ، تورک یاساسیله تربیه کورمشلردی . رسمی برماهیتی حائز مدرسه لردن یتیشن عللر و شاعرلر بو فوق البشر و کندی زعملرنجه بیلگیز قهرمانلری قسیده لرله مدح و تحیل ایتمکدن باشقه عثمانیله هیچ بر خدمت ایتمه مشلری . حکومت بو خلق سچمه لرینک [طریق سیفی رجالتک] الدن مدرسه یتشد برمه لرینه [طریق علمی رجالتک] کچدیکدن سوکرا درکه عثمانلیق مرکز ثقلنی غیب ایده رک یووالانمغه باشلادی .

بو ایضاحلردن آکلاشیلورکه بزی بوکسلتن عامللری خلق مدنیتده ، انحطاطه دوشورن مؤثرلری ده رسمی مؤسسملرمزده آرامق لازم . فقط شونی ده اونوتمایم که بر ملتک شفاهی غنمه سیله تحریری معارف آره سنده بو قدر درین بر آریلق آچیلرله رسمی مدنیت خلقت بونون ذکالرنی اهرکه خلق مدنیتی بویوک برقانسزله دوشورور . باشقه ملتله ده خلق ایله رسمی سچمه لر آره سنده دائمی بر فکر وطوبغو آلیش ویریشی واردر . تورککرده بو ایکی صنف آره سنده کی مناسبلر انقطاعه اوغرامش اولدییی ایچون نه رسمی عارفلر ده ملی بر حساسیت ، نه ده خلق عرفاننده اصولی برانظام وارققا موجود اوله بیلیمشدر . بوسبدن طولای تورک خلقی ده یاواش

هر کس قوجه سنه: «باق محمد چاووش برسه لك قارىسنه ناپيور» ديور، آنان باغچه نك دوگون مصرفدن آلدیغی ایشیدنجه شاشوب قالیوردی. محمد چاووشك، ایکی قیزی بر اوغلی اولدی. اوغلی شمسی بئش یاشنده در. کندیسيله کویده اك جوق دوست اولان بئ، بندن هیچ برسرینی صاقلاماز. کچن کون بزم اوپویه گلدی؛ رنگی چاقش، بگزی آتش، برآزده حدتلی ایدی، نوار ديه صوردم.

صورمه قارداش، دیدی؛ بوقادینلر بومانی ییقبوب ییتیریورلر. برهفته درک باجی ايله قاوغا ایدیوروز. معلوم یا، بزم اولانك مکتب زمانی گلدی، بوگون ان شالله مکتبه ویره جگم؛ اوندن اول سنت ایتدرمك لازم. بنسنت دوگوننی فلان یاپانلردن ده کیلم. برکون برستجی گتیردوب کسدرمك ایستدم، فقط برکره آناسه خبر ویریم دیدم. او ایشه، هله اولادیشلرنده اولك قادیله قونوشمك لازمدر. بن بوگا پك دقت ایدرم فقط بعضی کرده انسانی پك قیزیریورلر: «دوگونسز اولماز برك اوغلو من وار، بن اوغلو مك دوگونسز سنت اولوغاسنی ایستهم، یاورومك بگا مروتی گوستریمه جگمیسك؟ بگا بردوگون یامادیك ایچون کویده نلر سوبلندی، برسه کیمسه نك یوزینه چیقامادم. کویك گلینلری، قیزلری بگا کولدی، آگلدیلر، صانکه بریتیم، برصیغنی قیزشم گبی کوچك گوردیلر، کوچوك گوسته ردیلر. شمیدی اوغلمه می یاه جقسك؟ خایر اولماز اولماز.» دیدی، طوردی. شمیدی ینه اوقاوغاده ایدك. کندیسنه دیورمك جاتم نیچون بویه یاییورسك سگا دوگون یامادیغنی سنی سومدیگم، یاخود بر قاج غروشی اسیرکدیگم ایچین می ایدی، باق کوزل بر باغچهك اولدی؛ هر سنه ایکی، اوچ لیرالق محصل اولورسك، اوسایده اون قویونك، ایکی اینك اولدی. کویده کیمك قاریسی آلتی سنه ده کندی کیسه سندن بوقادار مال آلایلشم بن باغچه ویردیگم اون لیرایی دوگونه صرف ایسته ایدم اوپارا شونك بونك قورصاغه،

اولندی. کویلو اونك اولندیگنی کووهی کیردکدن صوگرا دو یاییلدیلر. نه دوگون، نه طاوول زورنا، نه دعوت. امامه مختاری کویك اختیارلردن برقاج کیشی ايله چاغیرتمش، آلدیغی قیزك باباسيله گوروشمشلر، نکاحی قیلمشلر، کویك جامعده یالتی نمازینی قیلمش وگردگه گیرمش. ایشه دوگونك بوتون اولوب بیتن شیلری. محمد چاووشی هرايشنده عقلی، تدبیری گوردهن کویولر بونده بولسوز گوردیلر. «جیمیری، خیسپ ایش؛ یول، طوره گورمه دی، کوییلردن بر لوقا آتمکي اسیرگدی.» دیدیلر. هله کویك قادیسلری بواشی تمام برسه دیلارینه دولادی طور دیلر.

برسه صوگرا محمد چاووش قاریسنه کویك قیراغنده [کنار] اون لیرایه بر باغچه آلدی. ایشیتدك اوله نه جگی وقت قاین آتاسی نه «بن دوگون فلان یامام، بونا سز قیزکنز ایچین برقاج غروش اسیرکدیگمه یورمايکنز. دوگونلر، بوملت ایچین بر ییقیدر؛ دوگونلری یوزندن نه اوجاقلر سوندی، نه اولر ییقادی، گوردك؛ قورو بر نام قورو بر عنوان ایچون اولمدهن، نهوی ییقسان بدلاردن اولمایلم؛ بن بویه دوشونیورم و صانیم دوغرو دوشونیورم. طونالمك دوگون یاپاجغز. بزم کبی آداملر بر دوگون ایچین بو کویده نه صرف ایددرلر. اولسه اولسه یدی، سکز لیرا ده گیلمی؛ پك اعلا! ایشه بو مصرف ایچون اون لیرا گوزدن جقاردم؛ فقط بونكله قیزکنزه بر تارلا، بر جایبر یاخود، ماندا، اینك آلام اولره باقسین. آلاجمز کارلری بریکدیرر، برقاج سنه صوگرا دهاا باشقه شیلر آلیرز. بوداها کارلی، دهاا عقللیجه برشی اولمازی؛ بن دوگون ایدهرسم سزده قیزکنزه فضله البسه، فلان یاپاجقسکز؛ اولره ده لزوم بوق سزدن برشی ایستهم دیر، قاین آتاسنی قاندرر.

برسه صوگرا آلدقلری باغچه مگر بوپارده ايله آلیشم ایش. کویك قادیسلری محمد چاووشك قاریسنه اون لیرالق گوزل بر باغچه آلیشه هپ حسد ایتدیلر، بریندیلر.

ذوقه، انگلتيسنه كیده جك، سنگه، بگا زوگور تلكدن
 بوكون اسنمه دوشه جكدی. شمدي اوغلو ايجين ده
 بوله. اوغلان برست دوكوني يايلاق ايجين هيچ اولمازسه
 الك آزدن بش ليرا لازم. بن او بش ليراي داووله،
 زورنايه، شونك بونك يوب ايجه سنه وره جگمه،
 چو جو غمك او قوبوب يازما مصرفه وريريم. باق، كويده
 هر كس بن سكر سنه ايچنده ناصيل اولوبده بو قدر حال،
 وقت پيدا ايتديگمه شاشورلر؛ سبي هپ بن او قوبوب
 يازما مدر. الله راضي اولسون. يوز باشم بن طرابلسده
 او قودوب يازير ماسه ايدى، بن چنتجيك حقدكه
 كتابلى كنيردوب اولنه باقه، باقه طوبراغي، تربيه
 اقمى او كرمه ايدم، بونلر اولور ميدى. بن يگرمي سندن
 سوكر اوقودم، يازدم. اوغلو من شمديدن، بش ياشده
 ايكن مكنه باشلارسه داهاليرى گنمزى؟ سويلدم،
 سويلدم؛ فقط كيمه آكلاديرسك قارداش؛ قادين قفاسى،
 نوح ديدى يغمير ديمور. بو كونده نديرسه بگنيرسك.
 سن كندى پارا كدن ورمزسه ورمه. صارى اينكه
 بش، آلى ليرا ورلر، اوفى صاتار، چو جغمك
 دوكونى يابارم. ديمزى؟ بونك اوزرينه جينلر باشمه
 طو پلاندى، باغيردم: «— بن چو جوغى كسدير مكه
 اللهك برامزى، يغمير مزك برستى رينه كتيره جگم،
 بويه ديندن برشى ايجون داوول، زورنا كبي اسراف
 سفاقت بر شيشى جالديره مام. سوكر باشقالرينك
 دوكونلرنده اولدينى كبي كويك گنجلرى بسدن قينسا
 كجه مى ايسته جكلر، سوكر اراق ايجه جكلر؛ بن
 اللهدن قورقارم برست ايجون اللهك نهى ايتديكى بر
 شيشى يابوب. يابديروده گناهه كيردم. آكلاديمى؟
 ايسته سويله يورم سكا بردها بويوله برسوز سويلر،
 اوستمه دوشرسهك آدامزده آرتق قازليق، قوجاق
 قالماز، باباگك نهونه چيقار كيدرسك.» ديدم و چيقدم.
 محمد چاووشك بوسوزى بن شاشيردى، قازيسى
 چوق سوهردى آرتق برست دوكونى ايجون، بش ليرا

ايجون آلى سنهاك سوكلى قازيدن آيريلايه قانار وارمق ده
 دوغروسى حق سيزلى. عسكر لكده سرت آلبشمش هپ
 اوندن ديدم. فكنرندن واز كچيرمك ايسته دم، بن همشير ماله،
 سزك آرا كزده ميانخيلق ايديم:
 «— ييگنمك دوكونى بن يابلام كيروسى ده بن اولاييم.
 بو قدر دوستلغمز وار، اوغلك ايجين برقاچ ليرا صرف
 ايتشم چوقى؟» ديدم محمد چاووش يوزمه ديك ديك
 باقايه باشلادى، صوگر اسنى اينديره رك نصيحت ايدره جهسه
 ديدى كه: «قارداش، سن ده حال بنم دردئى آكلايه ماك؛
 بن برقاچ ليرا كيدر ديه دوكون اولماسين ديمورم؛
 بودوكونلر ملتك باشنه بر دردر. كويلورلك ورم كبي
 برايجه خسته نغدير. جانم سن بيلميورميسك بزم كويده
 قاچ نه دوكون يوزندن مخواستلدى، گيتدى. اوغوللار ينه
 آجيرم، سفت دوكونى يابوده اوقوتمايه پاره بولامايانلر
 مخواستلدى، گيتدى. بن اوغلى سس سز صولوق سز
 سنت ايتدير مكه بو كويدن، شودوكون عادتى قالديرمق
 ايسته يورم بن يابماز ستم، سن يابمازسهك اوتكه، بريكي ده
 يابماز. ملت ايسته بريوكدن قورتولور. دوكون مصرفلرندن
 اوتورى اولنه مهنه قاردار اركك، نهونده قالان نه قدر
 قيزوار. قيزلر كه نهايت ايسته ديگنه كوگ و يروب قاچاسى،
 آناسه باباسه، يوز قاراسى اولماسى ده بوندن ده گيلمى؟
 بز هپ بر بريمزه باقارق، بر بريمزله باريشه رق بودرلره
 دوشدك و دوشوروز. آرتق يتشير. عقلانمالى يز. باق
 دوشانلر قوموزه طاياندى؛ پارامزى، نسلمزى آرتيرمالى،
 چوغاللى يز. انتقام اوفوروكله آلماز.»
 محمد چاووشه بويه برسوز سويله ديگمه پشيمان اولدم.
 برهفته قانار كوزينه كورونه دم، اوتانوردم. دون خبر
 كوندرمش، جامى اولونسده بن ايسته مش، گيتدم.
 كوله رك:
 «بورايه گل باقلم كيروه آنا، شيمدى حوجا افندى
 ايله كويك مكنبنى كزدم. صيرا يوق، يازى تحتسى بر باد.
 طاماك اوزرى بوزولش، ياغمورلرده مكنب دالمليور مش.»

اختیارلرله نیچون بيلم ذاق مکتبی ایسته میورلر ،
مکتب دیدلمی قاشلری چایور ، باشلری جور یورلر .
کندیلری جاهل قالمشده اولنک ایچین غالباً یاخود پاره
ایستلر دیه قورقورلر .

برده فنا بر خویمز وار ، هیچ بریمز ملت ایشنه
باغایز ، مکتبه ، جامعه ، کوپرویه ، خیر ، خیرانه پاره
ورمه یه کلمه یز ؛ برکیمسه بو یولده چالیشدی می ؛ اونده
چکمه یز .

گورو یورم که محمد جاووشک دیدیگی اولاجق . کوبدن
شو سنت دوگون ددی قالقاجق ، بن ایشی آ کلا دوب
بیتردیکدن صوگرا سراجلرک مش ، اگیلیدیه قولاغمه
دیدکی که :

« محمد جاووشک بو ایشی سزک باجی یه سوله ده بزم
نوه طویورسک ، بنده سلیمانک سندن قورتیلایم .
اون یاشنه کلیور چوجق دوگون اولسون دیه حالاسنت
ایتدیرمدم . بزمده والده سوز آ کلامور ، گوزلیورکه
بر سنه محصول ائی کلسینده انزه کچی صرف ایدم .
نه یپارسک قرداش اوده ایشته اولمادی . بزده ایسه
اوغلانده اولنه جک حاله کلیور . »

ناظم

بابا اوگودی

— ۱۱ —

جاهل قالمش ، کوچک دوشمش ملتاری قوزتاراجق
شینک [یگی تربیه] اولدیغنی نه قادار تکرار ایتسهک
یری واردر . اوت یگی و دوغرو تربیه ، اوپوشمش
دامارلری اوپاندیرر . ایچنده دولاشان صغومش قانلره

حسن اوستنی چاغیردق ، بشون مصرف آتی لیرا
طوتاجقمش بن بو پاره لری ویره جگم ، سنده اوغلمک
کیوره سی دکلیسک دوگونه ایدم چکن نظارتی بو ایشه
یاپاجقسک بن بونی سکا براقازدم . فقط بوگونلر تالارده
براز ایشم وار . سن بوایشی گورقداشم . دیدی و بگا
آتی لیرا تسلیم ایتدی .

مگر کچن گون بگا آ کلا دینی قاوادن صوگرا
قاریسی محمد جاووشک حدندن قورقش بر آزاغلامش
صیزلامش ، نهایت ، نه یپارسک یاپ دیمش ، اوده همان برسنجی
کتر نه دک چوجنی سنت ایتدیر یورمش . اوچ گونه قادار
اوغلان کتره جکمش بیلله .

مکتبی برکرده برابر گزدک . حقیقت یک خراب
زواللی چوجوقلر ؛ او قیش قیامتده بوراده ناصیل
اوقوسونلر .

محمد جاووشه دیدم که : « بن اوغلوکله کیوره اولسه بدم ؛
اوچ درت کون ایشمدن اولقله برابر بر آزه چوق پاره ده
صرف ایدمدم ؛ اوله ده گیلمی ؛ بو عادتدر . شیمدی بگا
یالکتر ایشک اوستده طورمق دوشیور بونی ایسته م . »
ایله آرقامی صیغادی ؛ سن بونلری گوزله یاپدیر ؛
آلاجفک کره ستی ، چوی بی جاملری اوجوز آلیرسک
تخاردن قزانه جفک پاراده سنک مکتبه خدمتک اولور .
مکتب دوزله کدن صوگرا آچار برصوبا آلیرسک بوده
کیوره حق اولابیلر دیدی . بنده قبول ایتدم .

یادین ایشه باشلا یاجغز ؛ جمعه نمازندن صوگرا
جامی حویلسنده طوبلانان جماعت محمد جاووشک مکتبه
اولان اعانه سی طویدیلر . بن سنت مسئله سی اولدن
آخینه قدر آ کلا تدم . هر کسدن بر سکوت .
اوت هب صوصیدیلر . چونکه دلیقانلیلر برقینا کچه سی
غایب ایتدیلر . طاوول زورنا ایله حورا تمه دن اولدیلر .
اونک ایچون قیزدیلر ، صیقیدیلر .